

»Nikoli! Treba ni! Bog i narod!«

»Hvala! Zdrav!«

»Živio!«

Savinšek je zavil med hišami navzdol na glavno cesto. «Kako blag je ta Koprivar. Kdo bi mislil!» si je rekel v svojem srcu Savinšek in hitel dalje.

Koprivar je gledal za tovarišem. Šele ko je ta izginil za voglom in se niso več slišale njegove stopinje, se je vrnil v sobo. »Zdaj je odšel,« je rekel samsebi in skoro slišno zajechal: »Oh, kaj sem storil, kaj sem storil!« — — — —

Gradič na trati.

Gotovo se ni trudil še noben zidar na svetu toliko, kolikor se je trudila Minica tisto poletje. Še celo oni veliki mož, ki je sezidal presvetlemu cesarju blestečo palačo, ni prestal toliko mučnih skrbi, kolikor Minica, tista mala čuvajeva Minica. Tekel ji je po licu znoj, brisala si ga je kar z rokavom; pogledovala je v nebo in vzdihala tupatam bridko iz mladega, skrbipolnega srca. Solzica ji je pogledala včasih iz oči, nakremžilo se ji je lice, a lepi gradič tam na zeleni trati še ni bil gotov, in lepa kraljična Polonica se še ni mogla naseliti tam.

Ko se je nasmehljalo poletje, je sklenila Minica, da sezida grad svoji kraljični Polonici. Priletela je bila Polonica kdoveodkod; sedla je bila na drobni češminov grmič in je bila vsa lepo pikasta. Minica jo je gledala in zasmilila se ji je bila takrat. Vzela jo je v roko in jo gladila.

»O, ti Polonica sedmopikčasta,« tako je govorila Minica tisti dan svoji kraljični Polonici, »priletela si kdoveodkod in pohitiš kdovekam. Nimaš doma in tudi svetlega gradiča nimaš, kjer bi se skrila pred nočjo in bi počivala mirno. Ti uboga Polonica, kraljična zapuščena.«

In Minici se je smilila kraljična Polonica vedno bolj. Ponoči jo mora zebsti, ker nima doma; na drobnem lističu prespi morebiti celo noč, in rosa ji ne da zjutraj miru. Sama je in nima nikogar na svetu; samo drobne zvezde so ji tihe sestrice in jo gledajo sočutno v mrzlih nočeh. A Polonica sedi na drobnem lističu in zebe jo, tako strašno zebe...

Tako je mislila Minica, ko je božala tisti dan svojo drago kraljično Polonico. Smilila se ji je tako zelo, da so ji bile oči rosne.

»Polonica, ljuba kraljična,« je govorila, »če nimaš nikjer doma, in če te ne mara nihče, pa te imam jaz rada. Naredila ti bom lep gradič. Tu na trati bo stal in se bo lesketal. Posteljico ti bom napravila in jo pogrnila s svilo — pa boš spala mirno in toplo, ti moja uboga kraljična Polonica! Pa še danes ti sezidam gradič, do večera bo že gotov.«

Tako je govorila Minica in je dejala Polonico na češminov listič nazaj. Nekaj časa se je plazila kraljična še po lističu, a potem se je ustavila in je hipoma odletela preko grma.

»Vesela je,« je pomislila Minica. »Pa hiti pripovedovat metuljčkom in sestricam bučelicam, da se ji zida grad na zeleni trati. Posteljica bo notri in bo pogrnjena s svilo. Lepo in prijetno se bo stanovalo v gradiču . . .«

In Minica se je vsedla na trato in je pričela misliti, kako se dela bel in lep gradič. Toliko in toliko zemlje se odmeri, toliko in toliko debelih palčic se vzame; napravi se stena in na vrhu se naredi streha. Zastavica se postavi tja gor, da veselo plapola v vetru, in gradič je gotov. Dene se posteljica noter, pogrne se s svilo in kraljična Polonica pride lahko brezskrbno spat v lepi gradič na zeleni trati.

Toliko je bilo gotovo. A kako se zabijejo palčice v zemljo, oh, kako se naredi stena in kako se napravi streha, tega ni vedela Minica. Odbrala si je lep prostor — kamen je bil zapičen v trato, da bi se gradič lahko opiral na njega, kroginkrog pa je bilo mehko, da bi se lahko zabile palčice v zemljo. Zraven je stal češminov grm, da bi lahko poletela kraljična Polonica takoj z mehke posteljice na drobni listič in od tam veselo v svet. — — —

Minica je odšla v grmovje, da si poišče primernih palčic. Vsak kotic je pretaknila in brskala med suhim listjem. Naposled je našla zadosti lepih palčic in se vrnila nazaj na trato. Tu zabije eno, na oni strani drugo; tu tretjo in tam nasproti četrto. Tako je bil narejen ves načrt; vzela je kamen in je zabila palčice v zemljo. Resnično — lepo so stale tam in prav navpično in vse v isti višini.

Razveselila se je deklica svojega dela. Tako gre lepo vse naprej; zvečer se bo že dvigal gradič poleg belega kamna, zastavica bo že migala na visoki strehi, in kraljična Polonica bo že lahko kraljevala ponoči v njem . . . A Minico je kmalu minula radost. Na pamet ji je prišla stena. Oj, kako se napravi, da ni nobene špranje v steni, da je trdna in se ne poruši pod težo strehe? Kako se napravi, da je stena bela in se sveti daleč po zeleni trati?

Minica je ugibala zaman. Nič modrega ji ni hotelo priti na misel. Mislila je na to in mislila na ono, a vse zaman. Obupala je že skoro; a nazadnje ji je le šinila pametna misel v glavo.

»Hm, povprašam Franca. Spomladi je bil naredil lepo hišico tam gori. Stala je poleg skale, imela je belo steno in nič špranj ni bilo v nji. Pa je prišel Andrejček in je podrl hišo, pa ga je Franc nabil za to.«

Tako je mislila Minica in je vprašala bratca Franca za svet. Prišel je bil ravno od čuvajnice in je hotel v gozd, da si natrga črnic in pomaže kruh z njimi.

»Veš, Franc,« tako je rekla. »Priletela je k meni kraljična Polonica; lepo je govorila in me prosila, naj ji naredim gradič. Sirota je — ponoči

spi na lističu in samo zvezde so ji sestrice . . . Pa sem začela delati gradič — zabila sem palčice, pa stene ne znam narediti, da bi ne bilo špranj. Naredil si hišico, tam pri skali je stala, in ni imela nič špranj . . . Pa je prišel Andrejec, podrl jo je, pa si ga nabil.«

Franc je bil velik, devet let je bil star, in je znal samo nagajati. »Veš, Minica, ti si trepca! Kaj bo govorila Polonica s tabo, ko še govoriti ne zna. In čemu ji bo gradič? Naj spi, kjer hoče, ta grdopikasta kraljična Polonica.«

Tako je govoril Franc. A Minici ni upadel pogum; še bolj ga je prosila: »Tako lepa je bila tvoja hišica . . . Prav, da si Andrejca nabil. — Dej no, Franc — pokaži, kako se naredi stena, da nima čisto nič špranjic, da ne bi zeblo uboge kraljične Polonice . . .«

A Franc je zamahnil z roko in je dejal kos kruha v usta. »Saj sem ti že rekel, da si trepca,« je odgovoril. »Veš, jaz sem že velik, pa nočem biti neumen.« — —

Šel je Franc naprej v gozd; tam si je nabral črnic in si je pomazal kruh z njimi. Ni hotel pokazati sestrici, kako se dela stena, da bi počivala uboga kraljična Polonica b rez skrbi v lepem gradiču. Ni ji hotel pokazati, ker je bil že velik in ni hotel biti neumen.

Minica je bila žalostna, da so ji bile oči solzne . . . Pride večer in odnekod prileti kraljična Polonica, da bi šla v gradič in da bi zakraljevala v njem. Rada bi se vlegla v posteljico in se zakrila s svileno odejo . . . Priletela bo, a gradiča ni in bele posteljice ne bo nikjer. Samo štiri palčice bodo zasajene v trato, drugega pa ne bo videla nič. Žalostna bo kraljična Polonica in bo odletela tiho s češminovega lističa; v noči bo pa tožila zvezdam, kako jo je nalagala Minica, ko ji je obljubila beli gradič.

Od tistega dne se je začelo za čuvajevo Minico težavno in skrbi-polno življenje. Mislila je, kako bi naredila steno v gradiču, pa ni šlo. Še vedno so stale samo štiri palčice na zeleni trati kraj čuvajnice, a stene nikjer. Minica je sedela zraven, glavo je imela uprto na komolec in je mislila. Tuintam je prišel Franc na trato in jo dražil.

»No, kako kraljuje kraljična Polonica v belem gradu?« je govoril in se je smejal. »Kaj te je že povabila na pojedino?«

»Nakà, včeraj je priletela, vsedla se na listič, pa je odhitela takoj naprej . . . gradič še ni narejen. Pa je šla gotovo kam daleč in je jokala.«

Tako je tožila mala Minica, da bi omečila bratca. A Franc se je samo smejal.

»Veš, Minica, ti si velika trepca,« si ji je rogal in je odšel naprej.

A Minica še vendar ni obupala. Povprašala je mamò, in mama so ji dali tri drobne deščice. Malo naj jih zakoplje v zemljo in trdo pritisne k palčicam, pa bo držalo in beli gradič ne bo imel špranj. Minica je pozkusila to, a minulo je dva dni, predeñ je bila stena narejena do dobrega.

Pa je prišla za steno nesrečna streha na vrsto! Kako se naredi streha, oj, kako, da ne bo luknjic v nji in da ne bo mogel kapati dež v

prijetni gradič in močiti svilene postelje in v nji uboge kraljične Polonice? — In minul je teden, preden se je posrečilo Minici, da je izmislila, kako se naredi streha.

In tisti lepi večer je priletela spet kraljična Polonica. Na drobni listič češminovega grma se je vsedla in je sedela tam, kakor bi gledala, če je njen beli gradič že narejen. Zapazila jo je Minica in je priletela k nji. Vzela jo je v roko in jo je pobožala prijazno.

»O, ti Polonica, sedmopikčasta kraljična,« tako jo je nagovorila. »Pač si mislila, da se dá gradič napraviti kar v enem dnevu. Kako si neumna, ti uboga kraljična, če misliš to! Glej, trudim se že dva dolga tedna, pa še ni nič . . . A potolaži se! Jutri zjutraj pokrijem streho, popoldne postavim noter mehko posteljico in jo pogrnem s svileno odejo. Potolaži se in potrpi malo, uboga kraljična Polonica . . .«

In kraljična Polonica je razprostrla krila in je pohitela preko češminovega grma proti polju. Minici se je zdelo, da je zelo žalostna. Seveda, rada bi že počivala v belem gradiču; nič več bi je ne zeblo in v jutrih bi je ne dražila mrzla rosa. Povabila bi morebiti k sebi sestrico kresnico; lepo bi bil razsvetljen beli gradič, in veselje bi se naselilo vanj. Prosila bi nemara orgljavčka črička, naj se oglasi tupatam pri nji, da ji zaigra in zapoje veselo pesem. Pa bi bilo res lepo in prijazno življenje v belem gradiču na zeleni trati.

Minica je šla tisti večer še precej vesela domov. Mislila je: Jutri dopoldne postavim streho in zataknem pisano zastavico gor, da se bo videlo nadaleč, kje je gradič kraljične Polonice. Popoldne pa denem posteljico noter, da bo lepo in čedno in se zavije kraljična v svileno odejo. Ko pride domov, ji povedo oče pri večerji veselo novico.

»Minica, jutri pridejo stric Janez,« so rekli.

In razveselil se je poredni Franc, da mu je padla žlica na mizo. — »Stric Janez pridejo . . . stric Janez pridejo!«

In razveselila se je mala Minica, da je odprla usteca in se zasmejala na glas: »Stric Janez pridejo! — Ta mi prinesejo pomaranč in bonbonov mi prinesejo — mhm.«

Pa je pozabila Minica, da mora večerjati, ker se je zamislila v bonbone. Lepo so pisani in se raztopijo tako prijetno na jezičku, in potem je v želodčku vse sladko . . .

Drugi dan navsezgodaj je pa hitela k gradiču, da ga pokrije s streho. Pripravila je bila že vse deščice, samo lepo jih je bilo še treba naravnati in jih položiti na vrh gradiča — pa bi bila končana streha. Minica je bila vsa vesela in je pela prijetno pesem . . . Pridejo stric Janez; pokaže jim gradič in bo ponosna nanj. Za ubogo kraljično Polonico ga je sezidala, lepo ga je napravila, da ne bo zeblo kraljične in je ne bo dražila mrzla rosa . . . Stric se bodo čudili, popravljali bodo očala in jo bodo hvalili.

Minica je tlesknila z rokami, kajti streha je stala na gradiču. Trdna je bila in nikjer ni bilo luknjice, da bi mogel kaniti dež v gradič. Konec

je bilo težave in truda, konec bridkega vzdihovanja in znoja na čelu — končan je gradič in lepo je narejen . . . Pridi, Polonica, sedmopikčasta kraljična! Povabi sestrico kresnico, da ti ga razsvetli k sprejemu, orgljavčka črička povabi, da ti zagode in zapoje veselo vzprejemnico; kajti tvoj beli in ponosni gradič je dovršen in lepo je narejen. Prijetno ti bo na zeleni trati in nič več ti ne bo nagajala mrzla rosa.

Minica je stala pred gradičem in ga je občudovala. Sama se ni nadejala, da ga bo napravila tako lepo. Zdel se ji je kakor resničen gradič, ki stoji na visoki skali. Bel je in se sveti krasno, če posije nanj solnce.

Pa je prišel sèm od čuvajnice Franc. Radoveden je bil, zakaj poje sestrica danes tako veselo na zeleni trati. Morda je srečno sezidala gradič, morebiti se pa veseli stričevega prihoda.

»Oj, ti trepca neumna, kaj pa prepevaš tako?« jo je vprašal.

»Glej, Franc, naredila sem gradič,« je odgovorila Minica. »Pa še lepo sem ga naredila. Prav tak je kot resničen gradič na visoki skali. Sveti se, če posije nanj solnce . . . Pa bo prišla kraljična Polonica, pa bo spala na svileni posteljici. — Veš, lepši je moj gradič, kakor je bila tvoja hišica pod skalo tam gori.«

»Kje bo to gradič, to še uta ni,« je pozabavljal Franc in je odrezal šibo iz grma. »Par deščic si zabila v zemljo, pa misliš, da bi bil to gradič. Popihne veter, pa odnese ves gradič in tudi tvojo grdo kraljično Polonico.«

In Franc se je dotaknil s šibo gradiča. Stresel se je in stene so se zmajale in s strehe je padla deščica, da se je naredila velika luknja tam gori. Minica je zavpila od strahu in se je vrgla na trato pred svoj gradič, da bi ga varovala.

»O, pusti moj gradič,« je vpila in jokala. »Pa bo prišla kraljična, pa bo gradič porušen.«

A Franc je bil hudoben in se ni zmenil za jok. Smejal se je in je dregnil močnejše s šibo v gradič. In tedaj so se zmajale lesene palčice, stene so odpadle, streha se je razsula, in ležal je tam na trati beli gradič, v razvalinah je ležal in ni stal več ponosno kakor resnični grad na visoki skali. Trud in težave celega poletja so bile zaman. Brez koristi je tekel znoj pa mlademu licu, in vsi vzdihji so bili zaman. Ležal je gradič v žalostnih razvalinah, in kraljična Polonica je umrla gotovo od žalosti tisti dan.

Zdelo se je, da bo umrla tudi Minica. Na trato se je vrgla in je pričela jokati, da se je slišalo in razlegalo daleč v gozd in še dalje na zeleno polje . . . Njen gradič, o, njen beli gradič! Tako je bil lep in tako lepo je stala streha na njem. Priletela bi kraljična Polonica, razvesila bi se lepega gradiča in svilene posteljice. Pa bi povabila sestrico kresnico, da ga ji razsvetli; in orgljavčka črička bi povabila, da ji zagode in zapoje. In veselo bi bilo potem v belem gradiču . . . Pa se je razsul — Franc ga je podrl s šibo!

Da bi bil kdo videl Minico na zeleni trati, bi bil mislil: Lej, umrla ji je dobra mama — sama je in nima nikogar več na svetu . . . Pa se ji je razsul samo gradič na trati!

Minica je jokala, da bi se je bil usmilil kamen. Franc pa je stal poleg in je bil v veliki zadregi, ker mu je bilo neprijetno, da joče sestra tako glasno. Pa bodo slišali oče jok in bodo prihiteli gledat, kaj se je zgodilo na trati. Prijeli ga bodo za ušesa, ker je podrl grad kraljičine Polonice.

»Bodi no tiho,« ji je prigovarjal. A Minica ga ni poslušala, ampak je vstala in je hitela po trati proti čuvajnici. A gledala ni predse . . . Tako se je zgodilo, da se je izpodtaknila in padla na oster kamen. Zbolelo jo je na desnem licu — in prikazala se je tam kri, oj, rdeča kri . . . Minica je zavpila še glasneje in si je brisala lice kar z rokavom. Vse to je videl Franc, in ko je zapazil kri, je zajokal, kajti Franc je jokal vedno, če je videl rdečo kri. Zavedel se je, da je sam vsega kriv; in zavedel se je tudi, da bo danes še tepen, in bilo mu je še hujše.

Resnično — zaslišali so oče jok in so prihiteli na trato. Franc jih je videl in videl je še nekoga drugega, ki je šel z očetom — gosposko je bil napravljen in je imel v roki palico. Bili so stric Janez.

Oče so prišli že do Minice, ki je počasi vstajala in si je brisala kri z rokavom.

»Pa sem napravila . . . gradič sem napravila za kraljično Polonico,« je pripovedovala in jokala; »pa je prišel Franc . . . podrl ga je s šibo.«

Oče so zažugali s pestjo proti Francu, in takrat se je prestrašil Franc. Obrnil se je hitro in je letel proti hosti. Šele za grmovjem se je ustavil in pogledal dol na trato. Tam so šli oče, Minico so držali na rokah, a zraven šo šli stric Janez in so brisali lice ranjene Minice.

(Konec prih.)

Listje in cvetje.

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Beseda.

Preglasna beseda večkrat preseda. *(Preglasna je takrat beseda, če kdo hoče sam govoriti, da drugi ne morejo niti do besede priti; preglasna je beseda, če kdo preveč*

hvali samega sebe ali preveč zabavlja zoper druge. Tudi to je zoprno, če kdo preveč upije brez vsake potrebe.)

Prelepim besedam ni verjeti. — Medene besede niso brez strupa. *(Odkritosrčni človek naravnost in obkratkem pové, kar misli. Kdor pa prilizljivo govori, navadno kaj drugega misli in namerava, kar ni poslušalcu na korist, pa se večkrat prepriča šele prepozno.)*